

אי שם מעבר לבנק שולה מישלי ואתי לוי - הפיקוח על הבנקים

לתחרות בין הבנקים ויקל על מעבר לקוחות מבנק לבנק.

• הוראת ניהול בנקאי תקין בעניין סגירת חשבונות

לקוחות - בהוראה נקבע, בין השאר, כי על הבנק למסור ללקוח, המודיע על כוונתו לסגור חשבון, טופס, הכולל, בין היתר:

- הנחיות בדבר הצעדים הנדרשים לשם סגירת החשבון.

- פירוט ההוצאות הכרוכות בכל אחד מהצעדים האלה - כגון קנס שבירה של פיקדון, עמלת פירעון מוקדם של אשראי ועמלות תפעוליות.

- מידע על המועד האפשרי לסגירת החשבון והבהרה בדבר התקופה הנדרשת להעברת מטבע חוץ או ניירות ערך לבנק אחר, תקופה שבמהלכה לא ניתן להשתמש בנכסים אלה.

תחילה חלה ההוראה על חשבון העו"ש בלבד, ומיולי 1993 היא הורחבה והוחלה על כל סוגי החשבונות.

• **הוראת ניהול בנקאי תקין בעניין עמלת פירעון מוקדם של הלוואות שלא לזיור -** כדי שיתרות הלוואות של בעל החשבון לא יהיו למחסום בפני סגירת החשבון, נקבעה בשנת

1995 הוראה, שלפיה תאגיד בנקאי לא יסרב סירוב בלתי סביר לפרוע הלוואה לפני מועד פירעונה. כן מונעת ההוראה גביית עמלה מופרזת בגין פירעון מוקדם של הלוואות אלה.

• **ביטול שיעבודים -** העברת חשבון מבנק לבנק מחייבת את בעל החשבון, במקרים רבים, לבטל גם את שעבוד נכסיו - תוך פירעון החיובים שלהבטחתם שועבדו הנכסים - שכן נכסים אלו מיועדים בדרך כלל לשעבוד במסגרת חשבונות החדש, כדי שישמשו שוב כביטחון לאשראי. הואיל ולבעל החשבון חשוב שביטול השעבוד יהיה מהיר, תוקן בשנת 1994 סעיף 9 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), כך שהתקופה לביטול שעבודים קוצרה מ-90 יום ל-14 עד 60 יום, בהתאם למקרה. באותו סעיף נקבע גם כי הוצאות מחיקת רישום משכנתה או מיסכון יחולו על התאגיד הבנקאי.

במסגרת הגברת התחרות במערכת הבנקאות מעוניין הפיקוח על הבנקים להקל על לקוחות הבנקים להעביר חשבונות מבנק לבנק בנוחות ובמהירות. לשם כך פועל הפיקוח בשנים האחרונות במיגוון רחב של דרכים בתחום ההסדרה ובתחום העמלות - במיוחד על ידי הטלת פיקוח על עמלות הקשורות במעבר, בשיתוף עם המפקחת על המחירים במשרד התעשייה והמסחר.

מה נעשה עד כה להקלת המעבר מבנק לבנק?

א. בתחום ההסדרה

הפיקוח על הבנקים מקדיש מאמצים רבים להסדרת כללי פעולה המחייבים את הבנקים בפעילותם מול הלקוחות. בשנים האחרונות הוכנסו בתחום ההסדרה

מספר שינויים, שנועדו לסייע בהעברה של חשבון מבנק לבנק:

• **הרשאות לחיוב חשבון/הוראות קבע -** לאחרונה, לאחר התגברות על קשיים טכניים אובייקטיביים, הושג הסדר בין בנק ישראל, איגוד הבנקים והבנקים, שיקל במידה ניכרת את העברת החיובים על פי הרשאה מבנק לבנק. ההסדר יופעל החל מ-1 בפברואר 2000.

כיום, לקוח שמבקש לעבור מבנק לבנק צריך תחילה להורות לבנק שהוא עוזב לבטל את כל ההרשאות לחיוב חשבונות, פעולה הכרוכה בתשלום של 5 ש"ח עבור כל ביטול. לאחר מכן עליו לפנות למוטבים השונים, להודיע להם על השינוי, ולמלא טפסים, ורק אז לגשת לבנק החדש ולחתום על הרשאות חדשות.

על פי ההסדר החדש, לקוח שיעבור מבנק לבנק יחתום על טופס, שעל פיו יועברו כל ההרשאות לחיוב חשבונות מהבנק הקודם לבנק החדש. הבנק החדש יהיה אחראי להעברת ההרשאות, כך שמהלקוח תיחסך הטירחה הכרוכה בפנייה לכל מוטב ומוטב. בימים אלה נערכים הבנקים לבניית קובץ מוטבים עבור כל המערכת, כדי שכל בנק יוכל לדווח להם על מעבר חיובים על פי הרשאה אליו.

הפיקוח על הבנקים מקווה כי ההסדר החדש יתרם

• העברת ביטחונות כנגד פירעון אשראי - יש
שהעברת חשבון מבנק לבנק מחייבת את בעל החשבון להעביר גם את שעבוד נכסיו המשמשים כביטחון מבנק לבנק. במקרים אלו עלולה להתעורר בעיה: הלקוח לא יוכל לקבל אשראי מהבנק החדש, לצורך פירעון האשראי בבנק הקודם, שכן ביטחונותיו עדיין משועבדים בבנק הקודם. לפיכך גובשה ב-1993 אמנה בינבנקאית, שלפיה ניתן להעביר ביטחונות מבנק לבנק כנגד העברה בו-זמנית של תשלום לפירעון האשראי.

ב. בתחום העמלות

במסגרת המאמצים להקל על תהליך המעבר של חשבוניות מבנק לבנק הוחל פיקוח על העמלות העיקריות הכרוכות במעבר זה:

• ביטול הרשאה לחיוב חשבון/ביטול הוראת קבע -
העמלה בגין שירות זה הוכנסה לפיקוח ב-30.3.1999. במסגרת זו הופחתה במידה ניכרת העמלה על ביטול של חיוב על פי הרשאה ועמלת ביטול הוראת הקבע מ-16 ש"ח ל-5 ש"ח.

• העברת ניירות ערך לפיקדון אחר של אותו לקוח באותו בנק או בבנק אחר - העמלה על שירות זה נתונה בפיקוח. לקוח המעביר תיק מניות מבנק לבנק ישלם עמלה בשיעור של 0.25% משווי התיק, אך לא פחות מכ-20 ש"ח ולא יותר מכ-83 ש"ח להעברת התיק כולו.

• העברת מטבע חוץ לבנק אחר בארץ - העמלה על שירות זה נתונה לפיקוח, ותעריפה עומד על כ-0.125% מסכום ההעברה, אך לא פחות מכ-5.5 דולרים ולא יותר מכ-58 דולרים להעברה.

• הסכם בין הבנקים ("פרי פסו") שמוציא בנק מסחרי - לקוח המבקש לפתוח חשבון בבנק מסחרי

צריך לעיתים לשעבד נכס לבנק כביטחון לאשראי. אם הנכס כבר משועבד לבנק מסחרי אחר, יש צורך בהסכם בין הבנקים לשיעבוד משותף של אותו נכס, בדרגה שווה, הסכם המכונה "פרי-פסו". העמלה הכרוכה בהסכם זה הייתה גבוהה ביותר, ולכן היא הוכנסה לפיקוח בשנת 1994. כיום עומדת עמלה זו על 385 ש"ח בלבד, לעומת 2,320 ש"ח עד 7,600 ש"ח - בערכים של 1999 - לפני כן.

• הסכמה ליצירת שעבוד בדרגה שווה ("פרי פסו") שמוציא בנק למשכנתאות - לקוח המבקש לפתוח חשבון בבנק מעוניין לעיתים לשעבד לבנק נדל"ן כביטחון לאשראי. גם במקרה זה, אם הנדל"ן כבר משועבד לבנק למשכנתאות, נדרש הסכם "פרי פסו" בין הבנקים - לשיעבוד משותף של אותו נכס, בדרגה שווה. העמלה הכרוכה בהסכמה זו, שנגבית על ידי הבנקים למשכנתאות, הייתה גבוהה, כ-670 עד 1,060 ש"ח, בערכים של 1999. בשנת 1994 היא הוכנסה לפיקוח, וכיום היא עומדת על 100 עד 160 ש"ח בלבד.

מה בעיקר נותר לעשות?

• העברת תוכניות חיסכון - תוכניות חיסכון משמשות בדרך כלל ביטחון לאשראי הניתן באמצעות חשבוניות פרטיים. האפשרות להעברת תוכניות חיסכון מבנק לבנק ללא נזק לחוסכים תסייע בקבלת אשראי בבנק החדש; הדבר יקל על מי שמבקשים להעביר את חשבוניות העו"ש שלהם, ובכך יגביר את התחרות במערכת הבנקאות, לתועלת הלקוחות. אפשרות כזאת עדיין אינה קיימת על פי התקנות הנוכחיות של אגף שוק ההון במשרד האוצר.